

Konferencijai „Vienijanti įvairovė: kalbų reikšmė mobilumui, darbui ir aktyviam pilietiškumui“

2013 09 25

Seimas

Laba diena,

Gerbiamas Seimo Pirmininke, garbūs svečiai, konferencijos dalyviai,

Sveikinu Jus ir visus kalbininkus su Europos kalbų diena, kurią švęsime rytoj, rugsėjo 26 dieną. Naudodamasis proga, noriu padėkoti kalbų mokytojams ir dėstytojams, švietimo centrų ir švietimo skyrių darbuotojams, kalbų mokykloms ir visiems kitiems, kurių dėka ši šventė ne tik išplito, bet ir sukūrė dešimtmečio tradicijas Lietuvoje.

Ypač džiaugiuosi, kad Kalbų dienos išvakarėse vyksta ir ši reikšminga daugiakalbystės skatinimui skirta konferencija. Kalbų mokėjimo reikšmė šiuolaikiniame pasaulyje – nebeginčijama.

Turininga gimtoji kalba, – o tai pagrindų pagrindas, – ir kitų kalbų sklandus mokėjimas **atveria duris žmonių ir kultūrų dialogui**, nutrina bendravimo barjerus, **praplečia žmogaus akiratį ir interesus**. Sudaro galimybes **įgyti kitokios patirties** mokantis, studijuojant, dirbant. Leidžia **keliauti, susidraugauti** skirtingų tradicijų ir kultūrų žmonėms, **pažinti** kitas šalis.

•

ES vartojamos 24 oficialios kalbos. Visoje Europoje kalbama maždaug 225 vietinėmis kalbomis. **Nemaža dalis europiečių kalba keliomis kalbomis, kurias vadina gimtosiomis**. Turime svarių mokslinių (*angl. brain research*) įrodymų, kad dvikalbystė palengvina kitos kalbos mokymąsi ir stiprina mąstymą. Mūsų piliečiai, kurie naudojami ES suteiktomis mobilumo galimybėmis, gali patvirtinti, kad daugiakalbystė suteikia ir ekonominės naudos. Kalbant keliomis kalbomis, yra lengviau susirasti darbą, o daugiakalbius darbuotojus įdarbinančios įmonės yra konkurencingesnės pasaulio rinkose. Migrantai ir pabėgėliai padarė didelę įtaką Europos kalboms, paversdami vis daugiau šalių daugiakalbėmis. Pavyzdžiui, Londone, kalbama daugiau nei 300 kalbų.

Vilnius, žinoma, negali lygintis su daugiakalbiu ir daugiakultūriu Londonu, bet yra **svetingas kitoms kultūroms**. Dar 1953 metais Czesławas Miłoszas minėjo: „Mūsų jaunystės metų Vilnius [...] buvo nepaprastai tapybiškas, ir ne tik dėl jį supančių miškų ir kalvų, ne tik dėl savo architektūros, bet ir dėl daugybės kartu gyvuojančių kalbų ir kultūrų.“

Lietuvos didieji miestai nors ir lėtai, bet panašėja į daugelio kitų pasaulio šalių megapolius, kur daugiakalbystė yra įprastas reiškinys. Kalbų politikos formavimui ir koregavimui itin svarbu atsižvelgti į realią kalbinę padėtį ir rūpintis priemonėmis ir būdais puoselėti daugiakalbystę, ugdyti teigiamas kalbines nuostatas ir toleranciją kalbinei įvairovei, skatinti visų visuomenės grupių gimtųjų kalbų išlikimą ir plėtrą Lietuvoje. O tai yra nemenkas iššūkis ir mūsų švietimo sistemai, kurios uždavinys – **puoselėti lituanistinį ugdymą, bet kartu atliepti ir tautinių mažumų šeimų poreikius**.

•

Nors lietuvių kalba kaip užsienio kalba nėra itin populiari pasaulyje, mokomasi ir jos. Šiuo metu pasaulyje, daugiausia Europoje, yra apie **40 lituanistikos centrų**, kuriuose per 100 humanitarų dėsto ir tiria lietuvių kalbą bei kultūrą. Apytikriais skaičiavimais, lituanistiką užsienyje šiuo metu studijuoja per 600 studentų. Gausiausias būrys yra Lenkijoje, Čekijoje ir Vokietijoje.

Lietuvių kalbos populiarinimui kitose šalyse didelę įtaką pastarajame dešimtmetyje turėjo Lietuvos piliečių pasirinkimas išbandyti save svetur. Sėkminga jų socialinė integracija kitose šalyse kelia tų šalių piliečių susidomėjimą Lietuvos kultūra ir kalba. Vis tik yra ir kita medalio pusė – grėsmė lietuvių kalbai emigrantų ir mišriose šeimose. Kalbininkų teigimu, kalbos pėdsakai gali visai išnykti pasikeitus vos dviems kartoms, kai su vaikais nebekalbama gimtąja kalba. Yra daugybė priežasčių, dėl ko kalba yra pamirštama, tačiau pati dažniausia priežastis – kultūrinis ir ekonominis kitų kalbų dominavimas.

Lietuva stengiasi sudaryti sąlygas svetur gyvenantiems lietuviams, jų vaikams mokytis gimtosios kalbos, pažinti šalies istoriją ir kultūrą. Visame pasaulyje, keliose dešimtyse valstybių, veikia **savaitygalinės lietuviškos mokyklos**. Jos padeda išsaugoti ryšį su Tėvyne ir būti tikriems, kad Lietuva visada laukia savo vaikų.

Nežiūrint grėsmių, su kuriomis susiduria ne tik lietuvių kalba, bet ir kitos mažiau vartojamos kalbos, džiaugiuosi, kad **Lietuvos žmonės aktyviai naudojami Europos piliečiams suteikiama teise mokytis, studijuoti, stažuotis arba dirbti kitose ES šalyse.** Eurobarometro duomenimis, net 92 proc. lietuvių be gimtosios moka bent vieną užsienio kalbą, o 93 proc. šalies gyventojų mano, kad mokėti užsienio kalbą yra naudinga. Nuo 1998 metų, kai Lietuva įsitraukė į Europos švietimo bendradarbiavimo programas, daugiau kaip 24 tūkst. mokinių, pedagogų ir būsimų mokytojų pasinaudojo galimybe mokytis, kelti kvalifikaciją ar atlikti praktiką kitoje Europos valstybėje.

Aukštojo mokslo srityje skaičiai dar išpūdingesni: nuo 1998 metų per įvairias mainų programas dalį studijų laikotarpio Europos universitetuose mokėsi 25 tūkst. Lietuvos aukštųjų mokyklų studentų, daugiau kaip 9 tūkst. dėstytojų buvo išvykę dėstyti į kitas aukštąsias mokyklas. Įvairiuose mobilumo projektuose dalyvavo tūkstančiai profesinių mokyklų mokytojų, mokinių, andragogų.

Mainų programos suteikia galimybę ne tik lietuviams išvykti į užsienį, bet ir pritraukia studentus, dėstytojus iš kitų šalių. Kasmet apie 1 tūkstantį dėstytojų pasidalyti savo žiniomis ir patirtimi atvyksta į Lietuvos aukštąsias mokyklas.

Mobilumo projektai gerokai papildo, praplečia profesinius, akademinus įgūdžius ir yra svarbūs žmogaus asmeniniam tobulėjimui. Jie augina pasitikėjimą savimi, intensyvina pilietiškumo jausmą. Būtent tokią patirtį, kaip prasmingiausią ir įsimintiniausią, išskiria mobilumo programų dalyviai.

•

Skatinu visus, tuo labiau suaugusiuosius, **mokytis kitų kalbų**, nepaliauti turtinti savąją, aktyviai dalyvauti Mokymosi visą gyvenimą programoje, pasinaudoti visomis dabartinėmis plačiomis, neįtikėtinomis mobilumo galimybėmis ir savo patirtį sėkmingai pritaikyti tėvynėje.

Visuomenė, kuri saugo ir brangina savo gimtąją kalbą ir yra atvira, imli kitoms patirtims, kitoms kalboms, kitoms kultūroms, laikytina **gyvybinga ir pažangia.**

Linkiu visiems prasmingų diskusijų ir įžvalgų, kurios prisidėtų prie visų mūsų kalbinės, o kartu ir socialinės bei ekonominės gerovės bendroje Europos Sąjungos erdvėje.